

Haldättäs iävtuttäs ovdâskoodán

IÄVTUTTÁS VÁLDUÁŠÁLÂŠ SISKÁLDÁS

Iävtuttásást iävtutteh asáttid uddâ kaavam- já huksimlaavâ. Vyeimist orroo eennâmkevttim- já huksimlaavâ sajanpiejâččii ollásávt uddâ lavváin. Uddâ kaavam- já huksimlavváin pyerediččii njuolgâdusadelem vaikuttásâid eromášávt šonjâdâhnuvástus tuástumân já toos vuáhádumân, kiärduekonomia oovdedmân, luándu maangâhámásâšvuodâ turviimân sehe kuávlukevttim já huksim miärádásâi já tiätusiskáldâs vâldikodálii digitalisistem máhđulâžžân tohâmân. Udâsmitmijguin, moh kyeskih huksim ovdâsvástádâsân, lii tárguttâs adeliđ tááláást čielgâsub njuolgâdusâid ovdâsvástádâsást feeilâi ooleest. Vuoigâdvođâid, moh láá vuáđulaavâst torvejum sâmmilâid, nanodiččii. Eennâmkoddekaavast vuájuččii eennâmkoddetäâsi oovdedem prinsipiâid, moh kyeskih kuávluráhtusân sehe jotolâh- já ruánááviärmádâhân já ton riehti-vaikuttásâid rajjiččii táid. Kaavpugkuávluvuáámáin, mon ráhtâččii čiččâm stuáráamus kaavpugkuávlun, heiviiččii oohân kaavpugkuávlun oovdedmân tehâlijd prinsipiijd. Maaimärbičuosâttuvâi sierânásárvui siäilum tiäduttiččii uddâ njuolgâdusâiguin. Kieldâ eennâmpooliitlij ohjelmij ávusvuodâ nanodiččii. Kááđui nuuvtáluovâtemkenigâsvuotâ muttuuččij lonnoommonâttâlmin. Huksiimân tárbulij luuvij rajim tárkkilistâččii já lo-pekenigâsvuodâ ucediččii.

Ive 1958 huksimlaavâst kiävtun valdum kuávlukevttim vuávámvuáhâduv kuulmâ tääsi hierarkia siäiluuččij. Kieldâin ličij ain kuávdâš já čuávdee rooli kaavaamist. Čiddâneutraalvuodâ juksâm váátá tom, ete huámmâšume kiddejuvoo puoh vuávâamist šonjâdâhnuvástus tuástumân. Siärvádâhráhtus čapovuodâ nanodem, jo orroo infrastruktuur kevttim, resurspehtilis siärvádâhovdânem oovdedem, hinái vuáđudem uccâ čiddânalliisvuodâttäâsi jotolâhvuáhâdâhân já udâsmuvvee energihäämij kiävtun sehe luándu maangâhámásâšvuodâ turvim kuoskáččii puoh kaava- já vuávâmtassijd sehe huksiimân.

Kaavaaavâin tiedettem pehtilitâččii. Aarrâd mudo uásálistem- já vaikuttemmáhđulâšvuodâid nanodiččii. Joođoost orroo já joton forgâ puáttee kaavaaavâin kolgâččij kieldâ já eennâmkode litto toollâđ älkkeht juksâmnâál tiätuamnâstuv, mii ličij finniimist meid almos tiätuviermist. Kaavaamist kolgâččii ain árvuštállâđ kaava merhâsittee vaikuttásâid. Vaikuttásâi árvuštâlmist šonjâdâhân sehe šonjâdâhnuvástus tuástumân já toos vuáhádumân čyeccee vaikuttásah liččii ovdiist nanosubboht fáárust. Kaavai laavâmiäldâsâšvuodâ virgeomâhâškoceem nanodiččii.

Huksimlove já toimâlove sajan puáđâččij ohtâ lopehäämi, huksimlope. Love vättee huksimhaavâi vátamášâid alediččii. Huksimlopemuddoost raportistâččii šonjâdâhčielgiittássáin rakânâs uccâ čiddânalliisvuodâttäâsi kevttimáin ävkkín aalmuglii rakânâs čiddânalliisvuodâ uccâávuodâ árvuštállâmvuávám já aalmuglii luostâtiätuvuáđu. Kiärduekonomia ovediččii tiädutmáin eel- limkiärdujiesvuodâid, moh váttojuh rakânâsâst. Huksim- já raččommateriaalij kevttim nanodiččii huksim- já raččommateriaalčielgiittássáin.

Vâi šodâččij vâldikodálâš huksejum pirrâs digitaallâš tiätuvuáhâdâh, te lopeprooses vuáđuduuččij tiätumallijd. Vuávâmmudo vuávâmmalli továččij máhđulâžžân meid lasettum tuotâvuodâ kevttim huksimluuvij ooleest. Loppâkejâlmâs ohtâvuodâst luovâtemnáál olâšume- malli adeličij vuáđu lyetittettee digitaallii arkkâdâhân piejâmân sehe huksejum pirrâs ääig- itásâsii tiätuvuáhâdâhân, mon puávtâččii kevttid rakânâs huksim- já nubâsmittempargoost.

Vuávám- já pargojodettempargoi vátávášvuotâluokaid nubásmitáččii vai toh västidiččii pyerebeht vuáháduv. Pirâsministeriö vâldâsmittem toimâorgaan tudhâččij vuávâjejei já pargohoovdâi tohâlâšvuodâ, ko koččâmušâst lii vättee, eromâš vättee tâi spiekâstâhlávt vättee pargo. Tohâlâšvuotâvátâmâšâi tulkkum ličij ohtâlâs ige páihâlâs lopevirgeomâhâs tarbâsičij in-nig árvuštállâd tuodâštusâiguin čaittum já registeristum tohâlâšvuodâ. Lopevirgeomâhâs puávtáččij kuittâg ain almottid uáivil ovtâskâs haavâ sierânâsjiešvuodâid ulmuu tohâlâšvuodâ ooleest.

Huksimlove occee puávtáččij haaliddijn uuccâd haahân sierâ soijimlove. Soijimlopemuudoost vuávâamijd ij tarbâsiččii tuálvud puoh tehâlij teknisij vátâmâšâi uásild detaljij táásán. Huksimhaavâ vátávášvuotâtääsi já huksimkocceemvirgeomâhâs tääsi miel kieldâ huksimkocceem čuávdáččij haavâ olâšuttem hinnâid jo-uv ollâsávt jieš tâi nube virgeomâháast finnejum lasemâttim vievâst.

Stuorrâ kevtteemere rakânâs omâstejei puáđáččij kenigâšvuotâ meriáigásii, enâmustáá love ive kooskâi toohâmnáál kejâstâhân. Kejâstâhkenigâšvuotâ ij kuoskâččii aassâmrakânâssâid. Ser-tifisistum kejâstâholmooš tovâččij rakânâs kejâstuv päáihi alne.

Iävtuttâsâst iävtutteh nubásmittid jotolâhvuáhâduvâst já mađijijn adelum laavâ, huksimäärbi su-ojâlmist adelum laavâ, eennâmamnâslaavâ, meccijotolâhlaavâ, radelaavâ, olgonlihâdemlaavâ, pirâssuojâlelaavâ, virgeomâhái vuávâamij já ohjelmij pirâsvaikuttâsâi árvuštâlmist adelum laavâ, rakânâs energiātuodâštusâst adelum laavâ, kááijumlaavâ, vistekävppilaavâ, šledgâlii vi-estâdem palvâlusâin adelum laavâ, pasâttâslaavâ, rakânâsâi rievdâdmist šledgâfiävruu luodim-soijijguin já luodimsajekiärgusvuodâiguin sehe automaatio- já stivrimvuáhâduvâiguin adelum laavâ, udâsmuvvee energia pyevtittemlájádâsâi lopemonâttâlmijn já motomijn eres haaldâtlijn monâttâlmijn adelum laavâ, kiddodâhhammimlaavâ, kiddodâhregisterlaavâ já kieldâ kiddodâhinsinerist adelum laavâ. Eennâmkevttim- já huksimlaavâ, kuávlui luovâtmist sajattâhkaava olâšuttem várâs adelum laavâ já kepidum huksim- já kaavamiâradâsâi keččâlmist adelum laavâ komettiččii.

Lii tárguttâs, ete iävtuttum laavah puátih vuáimán 1.1.2024.

Laahâ

[Kirjoita säädöksen nimi tähän]

Ovdâskode miärádâs miäldásávt asâttuvvoo: TAI
Ovdâskode miärádâs miäldásávt
komettuvvoo
nubásmittoo
lasettuvvoo čuávvoonáál:

8 §

Sämmilij vuoigâdвуođah

Ko vuávájuvvoo kuávluikevttim, mii sajaduvá tâi mast láá vaikuttâsah sämmilij päikkikuávlun, kalga kiddid eromâš huámmášume sämmilij vuoigâdвуođân paijeentoollâđ já ovdedid jieijâs kulttuur já hárjuttid ärbivuávâlijd iälättâsâid.

Kaava, mii sajaduvá tâi mast láá vaikuttâsah sämmilij päikkikuávlun, ij uázžu eenâb ko uccâ meerijn hiäjusmittid sämmilij vuoigâdвуođâ paijeentoollâđ já ovdedid jieijâs kulttuur já hárjuttid jieijâs ärbivuávâlijd iälättâsâid.

Vuádustâsah

8 §. *Sämmilij vuoigâdвуođah.* Ceehist iävtuttuvvoo asâttid sämmilij vuoigâdвуođâin. Vyeimist orroo laavâst iä lah sämmilij vuoigâdвуođâid kyeskee njuolgâdusah.

Ceehi 1 *moomeent* miel, ko vuávájuvvoo kuávluikevttim, mii sajaduvá tâi mast láá vaikuttâsah sämmilij päikkikuávlun, kolgâččii kiddid eromâš huámmášume sämmilij vuoigâdвуođân paijeentoollâđ já ovdedid jieijâs kulttuur já hárjuttid ärbivuávâlijd iälättâsâid. Ovdâmerkkân kaava rähtidijn kolgâččii te viggâđ kavnâđ čuávduš, mii talle, ko váldoo huámmášumân kaava uulmijd já eres kuávluikevttim vuávámân kyeskee njuolgâdusâid, nuuvt pyereest ko máhđulâš tuárju já oovded tai vuoigâdвуođâi olâšume, moh kuleh sämmiláid algâaalmugin já moh láá vuáđulaavâst torvejum.

Ceehi 2 *momentist* asâttiččii toos lasseen hiäjusmittemkiäldust, mii tievâsmitáččij 1 momentist asâttum huámmášumânväldimkenigâsvuođâ. Kaava, mii sajaduvá tâi mast láá vaikuttâsah sämmilij päikkikuávlun, ij uázuččij eenâb ko uccâ meerijn hiäjusmittid sämmilij vuoigâdвуođâ paijeentoollâđ já ovdedid jieijâs kulttuur já hárjuttid ärbivuávâlijd iälättâsâid. Tággáár kaava kolgâččii te rähtid tienuuvt, ete tot ij hiäjusmit eenâb ko uccâ meerijn sämmilij máhđulâšvuođâid kevttid vuoigâdвуođâid, moh kuleh sijján algâaalmugin já moh láá vuáđulaavâst torvejum.

Sämmilijn algâaalmugin lii vuáđulaavâ 17 § 3 moomeent miel vuoigâdвуođâ paijeentoollâđ já ovdedid jieijâs kielâ já kulttuur. Táin vuáđulaavâ njuolgâdussâin torvejeh eereeb iärrâs tagarij sämmilij kulttuurháámân kullee ärbivuávâlijd iälättâsâi tego puásuituálu, kuálâstem já miäcâstem

hárjuttem. Sämmilijn lii meid vuáđulaavâ 121 § 4 moomeent mielđ sämmilij päikkikuávlust kielâs já kulttuuris kyeskee jiešhaldâšem ton mielđ ko lavvâin asáttuvvoo. Toos lasseen Ovtâstum aalmugij olmoošvuoigâdvuotâkomitea mielđ aalmugvuoigâdvuotâid já poolitlij vuoigâdvuotâid kyeskee aalmugijkoskâsii almossopâmuš (KP-sopâmuš) 27 artikkal meerhâš eereeb iárrâs kenigâsvuotâ ekonomâlij tooimâi vuáváámân já olâšutmân tienuuvt, ete sämmilij iäláttâsâi, tego puásuituálu, ekonomâlâš kannattetteevuotâ siáilu.

Ceehist iávtuttum sämmilij vuoigâdvuotâid kyeskee njuolgâdusah torvejeh jieijâs uásild vuáđulaavâst já Kp-sopâmušâst šaddee materiaallij kenigâsvuotâi olâšume. Njuolgâdusâid kalga tulkkud já heiviittid vuáđuvuoigâdvuotâmieedes vuovvijn já väldimâin huámmâšumân Ovtâstum aalmugij olmoošvuoigâdvuotâkomitea KP-sopâmuš 27 artikkalân kyeskee vuáhâduv. Njuolgâdusah suojijiččii jieijâs uásild kollektiivlâžžân onnum vuoigâdvuotâid, moh kullojeh sämmilâid. Vuáđulaavâ náál njuolgâdusah adeliččii syje sämmilii kulttuurhâámân.

64 §

Vuáruvaikuttâs kaavammonâttâlmist

Kaavâid valmâštâllee virgeomâhááh kalgeh ornid kaavammonâttállâm já tiedettid vuávám vuolgâsoojijn, uulmijn já muulsâiávtuin kaava valmâštâldijn tienuuvt, ete kuávlun eennâmomâsteijein já tain, kiäi asâmân, porgâmân teikâ eres tiilijd kaava vaaigut tâi tuodânalâsâvt vaaigut, sehe virgeomâháin já seervijn, moi toimâsyergi vuáváámist kiedâvušeh (kuáskulâš), lii máhđulâšvuotâ uásálistid kaava valmâštâlmân, árvuštállâđ kaavam vaikuttâsâid já celkkid uáivilis ääšist.

Ko haavâ olâšuttem várâs ráhtimnáál kaava já haahân kyeskee pirâsvaikuttâsâi árvuštállâmmonâttállâm láá siämmâá ääigi joodoost, te kulâmiyd puáhtá heiviittid oohân tienuuvt ko pirâsvaikuttâsâi árvuštállâmmonâttâlmist adelum laavâ 22 §:st asáttuvvoo.

Ko valmâštállâmnaál orroo kaava tâi ton 70 §:st uáivildum vaikuttâsah ulátteh sämmilij päikkikuávlun, kalga vuáruvaikuttâs orniimist kiddid eromâš huámmâšume sämmilij vuoigâdvuotân pajjeentoollâđ já ovdedid jieijâs kulttuur já hárjuttid ärbivuávilijd iäláttâsâid sehe máhđulâšvuotân árvuštállâđ vaikuttâsâid, maid kaava toovât toid. Ráđádállâmmonâttâlmist asáttuvvoo sämitiggeest adelum laavâ 9 §:st.

Tärhibijd njuolgâdusâid vuáruvaikuttâsâst kaava valmâštâldijn puáhtá adeliđ staatârâädi asáttâssâin.

71 §

Vaikuttâsâi selvâtem čyecim já vijđodâh

Ovdiibeln 70 §:st uáivildum kaava tuodânalâsâvt merhâšittee vaikuttâsâid seelvâtdijn kalga väldid huámmâšumân ovdil tohhum čielgiittâsâid sehe eres aášijd, moh vaigutteh čielgiittâsâi tárbulâšvuotân. Čielgiittâsah kalgeh adeliđ kaava pargo já tárguttâs tááhust kelijdejee tiäduid, vâi puáhtá árvuštállâđ vuávám olâšuttem tuodânalâsâvt merhâšittee njuolgâ já epinjuolgâ vaikuttâsâid:

- 1) kuávlun- já siärvádâhrâhtusân, siärvádâh- já energiaekonomian sehe jotolâhân;
- 2) ulmui eellimtilân já eellimpirrâsân sehe tiervâsvuotân já makkuuvâšvuotân;
- 3) luándu maanġáhámâsâšvuotân sehe šaddo- já elleešlaajâid;
- 4) eennâm- já källeevuáđun, čáácán já ááimun sehe luánduriggoduvváid;
- 5) šonġádâhân, šonġádâhnuvástus estimân já šonġádâhnuvástusân vuáhâdumân;
- 6) enâdâhân, huksejum pirrâsân, kaavpugkován já kulttuuráárbân;

7) iäláttáseellim toimáhinái já tuáimee kištottállám ovdánmán.

Jis valmáštállámnáál orroo kaava tái ton 1 momentist uáivildum vaikuttásah ulátteh sämmilij päikkikuávlun, te 1 momentist uáivildum vaikuttásáid seelvâtdijn kalga tubdástid eromášávt máhđulijd vaikuttásáid sämmilij kulttuurán já ärbivuáváláid iäláttássáid sehe sii vuoigâdvuotân hájuttid taid.

Jis kaava 70 §:st uáivildum tuođánálásávt merhâsittee vaikuttásah ulátteh nube kieldá kuávlun, te kaava vaikuttásáid seelvâtdijn kalga tárbulii meereest leđe ohtâvuodást taan kieldân. Jis kaava tuođánálásávt merhâsittee vaikuttásah ulátteh nube eennâmkode lito kuávlun, te kalga siämmáánáál leđe ohtâvuodást ton eennâmkode liiton.

74 §

Ciälkkámušah eennâmkoddekaavaiävtuttásâst

Eennâmkode litto kalga táttud eennâmkoddekaavaiävtuttásâst ciälkkámuš:

- 1) iäláttâs-, jotolâh- já pirâskuávdáást;
- 2) tain kieldáin, moid äšši kuáská;
- 3) kaavakuávlun rajjášuvvee kuávlui eennâmkuudij littoost;
- 4) sämitiggeest, jis kaava kuáská sämmilij päikkikuávlun tái puáhtá vaiguttid vuoigâdvuodáid, moh kuleh sämmiláid algâalmugin;
- 5) tain ministeriöin, moid äšši kuáská;
- 6) táárbu miel eres virgeomâhain já siärváduvâin, moh láá eennâmkoddekaava tááhust kuávdášliih.

75 §

Ciälkkámušah almoskaavaiävtuttásâst

Kieldá kalga táttud almoskaavaiävtuttásâst ciälkkámuš:

- 1) iäláttâs-, jotolâh- já pirâskuávdáást;
- 2) kieldást, mon kuávlukevttimân kaava vaaigut;
- 3) eennâmkode littoost;
- 4) sämitiggeest, jis kaava kuáská sämmilij päikkikuávlun tái puáhtá vaiguttid vuoigâdvuodáid, moh kuleh sämmiláid algâalmugin;
- 5) táárbu miel eres virgeomâhain já siärváduvâin, moh láá eennâmkoddekaava tááhust kuávdášliih.

Ciälkkámuš táttumân kaavaiävtuttásâst ij lah kuittâg tárpu, jis 1 momentist mainâšum ciälkkámušadelejei uáinu lii kaava valmáštállámmudo vuáruvaikuttásâst finnejum kaava merhâšume já árvuštállum vaikuttásáid huámmášumán vâldimáin kelijdejee vuovvijn, ige kaava siskáldâs lah ton maŋa merhâšitteht muttum.

76 §

Ciälkkámušah sajattâhkaavaiävtuttásâst

Kieldá kalga táttud sajattâhkaavaiävtuttásâst ciälkkámuš:

- 1) iäláttâs-, jotolâh- já pirâskuávdáást, jis kaava kuáská pirâs- tái luándusuojâlem, kulttuurärbi suojâlem tái virkosmittemtáarbui tááhust merhâsittee kuávlun tái čuosáttâhân, staatâ

jotolâhviärmádâhân teikâ kaavast lii tuodânálásávt vaikuttâs väldikodálii kuávluikevttimuulmij olášume hinnáid;

- 2) kieldâst, mon kuávlui kevttimân kaava tuodânálásávt vaaigut;
- 3) eennâmkode littoost, jis kaava tuodânálásávt kuáská eennâmkoddekaavast kiedâvuššum tai mudoi eennâmkodálávt merhâšittee aššijd;
- 4) sämitiggeest, jis kaava kuáská sämmilij päikkikuávlun tai puáhtá vaiguttid vuoigâdвуодáid, moh kuleh sämmiláid algâaalmugin;
- 5) táárbu miel eres virgeomâháin, kiäi toimâsyergi sajattâhkaavast kiedâvuššoo, sehe sajattâhkaava tááhust kuávdášlijn siärváduvâin.

Ciälkkámuš táttumân kaavaiävtuttásâst ij lah kuittâg tárbu, jis 1 momentist mainâšum ciälkkámušadeleijei uáinuh láá kaava valmâštállâmmudo vuáruvaikuttásâst finnejum kaava merhâšume já árvuštállum vaikuttásâid huámmâšumán väldimáin kelijdejee vuovvijñ, ige kaava siskáldâs lah ton maña merhâšitteht muttum.

212 §

Soijimlove iävtuh sierânâskuorâttállâmkuávlust

Soijimlove puáhtá 52 §:st uáivildum sierânâskuorâttállâmkuávlust miedettid toin iävttoin, etc ovdiibelñ 211 §:st asâttum lasseen huksim:

- 1) ij toovât eenâb ko uccâ hemâdâs kaavaamân, kuávlun háputtállum ovdedem eres prinsipiáid tai kuávluikevttim eres orniimân;
  - 2) ij joođeet vaikuttásâi peeleeest taggaar merhâšittee huksiimân tai toovât tagarijd merhâšittee háitulijd pirâs- tai eres vaikuttásâid, moh väätiñ sajattâhkaava ráhtim;
  - 3) lii hiäivuláš siärvádâhtechnisij viärmáduvâi já jotolâhkiäinui olášuttem sehe jotolâhtorvolášvuodâ já palvâlusâi finnim tááhust.
  - 4) ij toovât sämmilij päikkikuávlust eenâb ko uccâ meerijn háitulijd vaikuttásâid sämmilij vuoigâdвуотâñ paijeentoolláđ já ovdedidñ jieijâs kulttuur já hártuttid ärbivuáválijd iälättásâid.
- Ovdiibelñ 1 momentist asâttum iävtui estihánnáá soijimlove puáhtá kuittâg miedettid:
- 1) tálutuáalurakânâs huksiimân, ko tot kulá jo orroo aassâmviäsun tai eennâmtáálun;
  - 2) eennâm- já meccituálu tai ton lahtosiälättâs hártuttem várâs tárbulii rakânâs huksiimân, ko tot kulá jo orroo eennâmkuávluirättâsân;
  - 3) rakânâs tivvooñ- já nubásmitempaargon;
  - 4) aassâmtrakânâs uccâ viijđedmân.

323 §

Väidimvuoigâdвуотâ kaava, kaavpugkuávluvuávám já huksimoornig tuhhitmân kyeskee miärádâsâst

Toos lasseen, mii kieldâlaavâ 137 §:st asâttuvooo väidimvuoigâdвуодâst, iälättâs-, jotolâh- já pirâskuávdâást lii vuoigâdвуотâ väididñ kaava, kaavpugkuávluvuávám já huksimoornig tuhhitmân kyeskee miärádâsâst. Väidimvuoigâdвуотâ lii meid eres virgeomâháást aášijn, moh kuleh ton toimâsuárgán, sehe eennâmkodde littoost ja kieldâst, moi kuávlust kaavast tai kaavpugkuávluvuávámist čujottum eennâmkevttimist tai huksimoornigist láá vaikuttásah.

Toos lasseen registeristum páihálii tai kuávlulii seervist lii jieijâs toimâsuárgán kullee aášijn jieijâs toimâkuávlust vuoigâdвуотâ väididñ kaava, kaavpugkuávluvuávám já huksimoornig tuhhitmân kyeskee miärádâsâst. Väidimvuoigâdвуотâ lii meid sämitiggeest, jis miärádâs kuáská

sämmilij päikkikuávlun tâi puáhtá vaiguttid vuoigâdвуодáid, moh kuleh sämmiláid algâalmugin. Eennâmkoddekaava tuhhitmân kyeskee miárádâsâst lii väidimvuoigâdвуотâ meid väldikodálij siärvâduvâst, ko koččâmuš lii väldikodálij kuávluikevttimuulmij vuástâsâšвуодâst.

Taat laahâ puátá vuáimán peeivi máánu 2024.

Helsingist x.x.20xx

Uáiviminister

Sanna Marin

..minister Etunimi Sukunimi